

Ohje luottoriskin sisäisten luottoluokitusten menetelmää koskevien hakemusten ja ilmoitusten toimittamisesta Finanssivalvonnalle

Tässä ohjeessa käydään läpi Finanssivalvonnan odotukset luottoriskin sisäisten luottoluokitusten menetelmää (IRB-menetelmä) koskevien hakemusten ja ilmoitusten toimittamiseksi. Ohjetta ei sovelleta niihin luottolaitoksiin, joiden valvonta on YVM-asetuksen¹ mukaisesti siirretty Euroopan keskuspankille.

Ohjeen luvuissa kuvataan hakemukseen sisällytettävä dokumentaatio sekä prosessit, joita luottolaitoksia pyydetään noudattamaan haettaessa Finanssivalvonnalta lupaa

1. uuden mallin käyttöönottamiseksi vakavaraisuuslaskennassa (ohjeen luvut 2 ja 3)
2. vakavaraisuuslaskennassa käytössä olevaan malliin tehtävälle olennaiselle muutokselle tai soveltamisalan laajenukselle (ohjeen luvut 2 ja 3)
3. standardimenetelmän pysyvälle osittaiselle käytölle (ohjeen luvut 2 ja 4)
4. siirtymiselle vähemmän kehittyneiden menetelmien käyttöön (ohjeen luvut 2 ja 4)
5. muutokselle IRB-menetelmän vaiheittaisen käyttöönoton suunnitelmaan (ohjeen luvut 2 ja 4).

Ohjeessa kuvataan myös Finanssivalvonnalle toimitettava dokumentaatio ilmoitettaessa etu- tai jälkikäteen mallimuutoksista, joita ei katsota olennaisiksi IRB-menetelmän muutoksia koskevan asetuksen² (EU 529/2014) perusteella (ohjeen luku 5).

Kaikki tässä ohjeessa kuvatut hakemukset ja ilmoitukset pyydetään toimittamaan sähköisenä Finanssivalvonnan kirjaamoon osoitteeseen kirjaamo(at)finanssivalvonta.fi sekä luottolaitoksen vastuuvälvoijalle. Finanssivalvonta suosittelee käyttämään SecureMail-yhteydellä suojattua sähköpostiratkaisua³ silloin, kun sähköposti sisältää salassa pidettäviä tietoja.

IRB-menetelmää koskevien hakemusten käsittelyyn liittyvät toimenpidemaksut määräytyvät Finanssivalvonnan toimenpidehinnaston⁴ liitteessä 1 esitettyjen periaatteiden mukaisesti.

1 Ohjeeseen liittyvä sääntely

Vakavaraisuusasetuksen⁵ 143 artiklan 2 kohdan perusteella pankkien on hankittava Finanssivalvonnalta etukäteinen lupa IRB-menetelmän käytölle. Finanssivalvonnan odotukset IRB-menetelmän ensimmäistä käyttöönottoa sekä uuden mallin käyttöönottoa koskevan lupahakemuksen yhteydessä toimitettavasta materiaalista on kuvattu tämän ohjeen luvussa 3.

IRB-menetelmään tehtävät olennaiset laajennukset ja muutokset edellyttävät asetuksen 143 artiklan 3 kohdan mukaisesti luvan hakemista Finanssivalvonnalta. Artiklan 4 kohta edellyttää lisäksi ilmoittamaan Finanssivalvonnalle IRB-menetelmiin tehtävistä muutoksista, jotka eivät ole olennaisia. IRB-menetelmän muutoksia koskevassa asetuksessa (EU 529/2014) tarkennetaan muutosten olennaisuuden arviointia. Luottolaitosten tulee toimittaa Finanssivalvonnalle dokumentaatiota näiden hakemusten ja ilmoitusten tueksi kuten IRB-menetelmän muutoksia koskevan asetuksen 8 artikla edellyttää:

¹ Neuvoston asetus (EU) N:o 1024/2013, annettu 15 päivänä lokakuuta 2013, luottolaitosten vakavaraisuusvalvontaan liittyvää politiikkaa koskevien erityistehtävien antamisesta Euroopan keskuspankille.

EKP päivittää säännöllisesti listaa valvonnassaan olevista luottolaitoksista. Lista on nähtävillä EKP:n verkkosivuilla: <https://www.bankingsupervision.europa.eu>

² Komission delegoitu asetus (EU) N:o 529/2014, annettu 12 päivänä maaliskuuta 2014, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 575/2013 täydentämisestä sisäisten luottoluokitusten menetelmän ja kehittyneen mittausmenetelmän laajennusten ja muutosten olennaisuuden arvioinnissa käytettävien teknisten sääntelystandardien osalta

³ <https://securemail.bof.fi/>

⁴ [Finanssivalvonnan toimenpidemaksut 1.1.2021](#) (FIVA 4/00.04.01/2020)

⁵ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus N:o 575/2013, annettu 26 päivänä kesäkuuta 2013, luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten vakavaraisuusvaatimuksista ja asetuksen (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta

12.2.2021

Pankkivalvonta

Julkinen

1. Sellaisten IRB-menetelmään tehtyjen laajennusten ja muutosten osalta, jotka luokitellaan toimivaltaisten viranomaisten lupaa edellyttäväksi, laitosten on toimitettava hakemuksen ohella seuraavat asiakirjat:
 - a) laajennuksen tai muutoksen kuvaus, perustelut ja tavoite
 - b) tekopäivä
 - c) soveltamisala, johon mallin laajentaminen tai muuttaminen vaikuttaa, ja volyyymiominaisuudet
 - d) tekniset ja prosesseja koskevat asiakirjat
 - e) laitosten riippumattomia arviointeja koskevat raportit tai validointiraportit
 - f) vahvistus sille, että toimivaltaiset elimet ovat hyväksyneet laajennuksen tai muutoksen laitoksen lupamenettelyissä, ja hyväksymispäivä
 - g) soveltuvin osin muutoksen tai laajennuksen määrälliset vaikutukset riskipainotettuihin vastuueriin tai omien varojen vaatimukseen
 - h) tiedot laitoksen nykyisten ja aiempien lupaa edellyttävien sisäisten mallien versioiden numeroista.
2. Kun on kyse laajennuksista ja muutoksista, jotka luokitellaan ilmoituksen antamista edellyttäväksi joko ennen niiden tekemistä tai niiden tekemisen jälkeen, laitosten on toimitettava ilmoituksen ohella 1 kohdan a, b, c, f ja g alakohdassa tarkoitettut asiakirjat.

Vakavaraisuusasetuksen 148 artiklan mukaan IRB-menetelmä voidaan Finanssivalvonnan etukäteisellä luvalla ottaa käyttöön vaiheittain.

Vakavaraisuusasetuksen 149 artiklan mukaan luottolaitos ei voi lopettaa IRB-menetelmän soveltamista vastuuryhmään tai -tyyppiin ennen kuin se on saanut Finanssivalvonnalta luvan vähemmän kehittyneiden menetelmien käyttöön.

Vakavaraisuusasetuksen 150 artiklan mukaan luottolaitos voi IRB-menetelmän käyttöönoton jälkeen soveltaa pysyvästi standardimenetelmää artiklassa tarkemmin kuvattuihin vastuisiin, kun Finanssivalvonta on antanut tähän etukäteisen luvan.

2 Tiedonanto suunnitelluista hakemuksista

Luottolaitoksia pyydetään antamaan Finanssivalvonnalle tieto tulevasta IRB-menetelmää koskevasta hakemuksesta vähintään kuusi kuukautta ennen hakemuksen toimittamista. Tiedonanto on vapaamuotoinen ja se pyydetään lähettämään luottolaitoksen vastuuvälvoille.

Mitä aiemmin luottolaitos kykenee antamaan tiedon tulevasta hakemuksesta, sitä paremmin hakemus voidaan ottaa huomioon Finanssivalvonnan arvioinnin suunnittelussa, eikä hakemuksen käsittely siten tarpeettomasti viivästy. Tiedoksiannon jälkeen Finanssivalvonta seuraa hakemuksen valmiusasteen edistymistä.

3 Hakemusmateriaali uudelle mallille, olennaiselle mallimuutokselle ja mallin soveltamisalan laajenukselle

Hakemuskirjeen ja sen liitteiden tulisi sisältää kohtien 3.1–3.3 mukaiset dokumentit.

3.1 Hakemuskirje

Finanssivalvonta odottaa, että luottolaitoksen hakemuskirje sisältää vähintään seuraavat asiakokonaisuudet.

1. Hakemuksen perustiedot
 - Kuvaus hakemuksen taustasta, perusteluista ja tavoitteesta
 - Suunniteltu käyttöönottopäivä
 - Hakemuksen kohteena olevan mallin tai mallien erittely
 - Vastuuryhmät ja luokittelujärjestelmät, joissa mallia tai malleja sovelletaan
 - Hakemuksen perustana olevat vakavaraisuusasetuksen artiklat
 - Yksityiskohtainen selvitys jo olemassa olevista luvista silloin, kun kyse on malliin tehtävästä olennaisesta muutoksesta tai mallin soveltamisalan laajennuksesta

12.2.2021

Pankkivalvonta

Julkinen

2. Hakemuksesta vastaavan yhteyshenkilön nimi, asema organisaatiossa, puhelinnumero ja sähköposti-osoite.
3. Luottolaitosta edustavien henkilöiden vahvistus siitä, että hakemukseen sisältyvä dokumentaatio on ajantasaista, kattavaa ja luotettavaa. Vahvistuksessa tulisi todeta, että luottolaitos on suorittanut itsearviointin parhaan kykynsä mukaan ja että sen laatu on varmistettu asianmukaisella tavalla.

3.2 Itsearviointi

IRB-menetelmää koskevissa hakemuksissa luottolaitoksen sääntelymukaisuuden itsearviointi tulisi suorittaa käyttämällä Finanssivalvonnan määrittämää itsearviointitaulukkoa. Itsearvioinnin tarkoituksena on varmistaa, että luottolaitos on arvioinut hakemuksen kohteena olevaan malliin tai malleihin liittyvien keskeisten sääntelyvaateiden noudattamisen. Lisäksi itsearvioinnilla on tärkeä rooli osana hakemuksen kattavuuden arviointia. Finanssivalvonta odottaa, että luottolaitos varmistaa itsearvioinnin laadun riippumattomasti esimerkiksi sisäisen tarkastuksen tai validointitoiminnon toimesta. Osana itsearviointia luottolaitosta pyydetään myös listamaan hakemuksen kohteena olevan IRB-menetelmän mahdollisia puutteita koskevat havainnot sekä niiden korjaamiseksi suoritettavat toimenpiteet ja aikataulu.

Finanssivalvonta odottaa, että hakemuksessa on vakavaraisuusasetuksen ja Finanssivalvonnan EU:n vakavaraisuusasetukseen liittyvien määräysten ja ohjeiden 5/2019 lisäksi otettu huomioon ainakin seuraavat IRB-menetelmään liittyvät sääntelydokumentit, jotka ovat osin mukana myös itsearviointilomakkeella.

- Teknisen sääntelystandardin luonnos, jossa täsmennetään arviointimenetelmiä, joita toimivaltaisen viranomaisen tulee noudattaa arvioidessaan, noudattaako valvottava IRBAn käyttöä koskevia vaatimuksia (EBA/RTS/2016/03). Komission delegoitu asetus (EU) 2022/439⁶ edellä mainitusta standardiluonnoksesta komission tekemine muutoksineen on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä 18.3.2022.
- Teknisen sääntelystandardin luonnos, joka määrittää talouden laskusuhdanteen luonteen, vakavuuden ja keston (EBA/RTS/2018/04). Komission delegoitu asetus (EU) 2021/930⁷ edellä mainitusta standardiluonnoksesta komission tekemine muutoksineen on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä 10.3.2021.
- Ohjeet maksukyvyttömyyden määrittämisen soveltamisesta asetuksen (EU) N:o 575/2013 178 artiklan mukaisesti (EBA/GL/2016/07)
- Ohjeet maksukyvyttömyyden todennäköisyyden estimointia, tappio-osuuden estimointia ja maksukyvyttömyiden vastuiden kohtelua varten (EBA/GL/2017/16)
- Ohjeet talouden laskusuhdanteen LGD-estimointiin (EBA/GL/2019/03)
- Ohjeet luottoriskin vähentämisestä laitoksille, jotka soveltavat IRB-menetelmää omia LGD-estimaattejaan käyttäen (EBA/GL/2020/05)

Euroopan keskuspankki (EKP) on tukeutunut EBA:n edellä mainittuihin standardiluonnoksiin ja ohjeisiin valmistellessaan sisäisten mallien ohjeistusta valvonnassaan oleville merkittävillä pankeilla. EKP on julkaissut 1.10.2019 ensimmäisen konsolidoidun version sisäisten mallien ohjeesta⁸, joka sisältää yleisosan ja riskilaji-kohtaisen osan. Finanssivalvonta ottaa huomioon soveltuvin osin edellä mainitun EKP:n ohjeen vähemmän merkittävien luottolaitosten sisäisiin malleihin liittyvässä valvonnassaan.

⁶ Komission delegoitu asetus (EU) 2022/439, annettu 20 päivänä lokakuuta 2021, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 575/2013 täydentämisestä niiden arviointimenetelmien täsmenmistä koskevilla teknisillä sääntelystandardeilla, joita toimivaltaisten viranomaisten on noudatettava arvioidessaan, noudattavatko luottolaitokset ja sijoituspalveluyritykset sisäisten luottoluokitusten menetelmän käyttöä koskevia vaatimuksia

⁷ Komission delegoitu asetus (EU) 2021/930, annettu 1 päivänä maaliskuuta 2021, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 575/2013 täydentämisestä mainitun asetuksen 181 artiklan 1 kohdan b alakohdassa ja 182 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitetun talouden laskusuhdanteen luonnetta, vakavuutta ja kestoa määrittävillä teknisillä sääntelystandardeilla

⁸ ECB Guide to Internal Models, October 2019

3.3 Dokumentaatio liittyen IRB-menetelmän rakenteeseen, toiminnallisiin yksityiskohtiin sekä perusteisiin

Luottolaitoksen tulee koota yhteen ja toimittaa Finanssivalvonnalle kaikki IRB-menetelmää koskeva olennainen dokumentaatio. Hakemukseen sisällytettävän dokumentaation tulisi sisältää yksityiskohtainen kuvaus vähintään seuraavilta itsearviointilomakkeen mukaisilta aihealueilta:

1. Portfolioanalyysi (portfolion kuvaus, soveltamisala ja vaikutus omien varojen vaatimuksiin)
2. Organisaatorakenne ja hallinto
3. Prosessit (maksukyvyttömyyden määritelmä, luokitteluprosessi, vastuiden luokittelu vastuuryhmiin, IT infrastruktuuri, aineiston laadun varmistamisen prosessit, luokittelujärjestelmien dokumentointi)
4. Mallikuvaus (mallin syötetiedot, mallin rakenne, riskiparametrien kvantifiointi, estimaattien tarkistus)
5. Mallin käyttö (riskien mittaajärjestelmän sisäinen käyttö, sisäinen raportointi, omien varojen vaatimusten laskenta, stressitestausta)
6. Validointi (menettelytavat ja tulokset)
7. Sisäinen tarkastus (menettelytavat ja tulokset)

Lisäksi Finanssivalvonnalle tulee toimittaa seuraava dokumentaatio:

- Pöytäkirja, josta tulee ilmi luottolaitoksen hakemuksen lähettämistä koskeva päätös IRB-menetelmän muutoksia koskevan asetuksen (EU 529/2014) 8 artiklan 1(f) kohdan mukaisesti
- Sanasto (termien ja avainkäsitteiden määrittely ja kuvaus)

Silloin kun kyseessä on olennainen mallimuutos tai laajennus, luottolaitos voi toimittaa dokumentaatiota liittyen vain niihin menetelmiin ja prosesseihin, joihin kyseessä olevalla muutoksella tai laajenuksella on vaikutusta.

Finanssivalvonta odottaa, että kaikki hakemukseen sisältyvä dokumentaatio on korkealaatuista, kattavaa, luotettavaa sekä asianmukaisesti hyväksyttyä. Hakemusmateriaaliin pyydetään sisällyttämään sisäisen tarkastuksen arvio hakemuksesta.

Lisäksi Finanssivalvonta odottaa, että dokumentaatio on laadittu ottaen huomioon IRB-arviointimenetelmiä koskevan komission delegoidun asetuksen (EU) 2022/439 3 artiklan vaatimukset, ja siinä erityisesti 1(c) kohdan mukaiset dokumentinhallinnan periaatteet.

4 Hakemusmateriaali muissa tilanteissa

Haettaessa lupaa standardimenetelmän pysyvälle osittaiselle käytölle, siirtymiselle vähemmän kehittyneiden menetelmien käyttöön tai muutokselle IRB-menetelmän vaiheittaisen käyttöönoton suunnitelmaan, tulisi Finanssivalvonnalle toimittaa luvun 3.1 mukainen hakemuskirje. Hakemukseen tulisi sisällyttää IRB-menetelmän muutoksia koskevan asetuksen (EU 529/2014) 8 artiklan 1 kohdan a, b, c, f ja g alakohtien mukaiset asiakirjat.

Hakemuksen perusteluissa on vakavaraisuusasetuksen lisäksi suositeltavaa ottaa soveltuvin osin huomioon IRB-arviointimenetelmiä koskevan komission delegoidun asetuksen (EU) 2022/439 artiklat 6–8.

5 Mallimuutoksista ilmoittaminen

Luottolaitosten on arvioitava muutosten ja laajennusten olennaisuus IRB-menetelmän muutoksia koskevan asetuksen (EU 529/2014) mukaisesti. Etukäteen ilmoitettavat muutokset on asetuksen 5 artiklan 1(a) kohdan perusteella ilmoitettava Finanssivalvonnalle vähintään kahta kuukautta ennen niiden täytäntöönpanoa. Muut muutokset voidaan ilmoittaa jälkikäteen, kuitenkin vähintään kerran vuodessa 5 artiklan 1(b) kohdan perusteella. Ilmoituksen yhteydessä tulee toimittaa asetuksen 8 artiklan 1 kohdan a, b, c, f ja g alakohtien mukaiset asiakirjat.